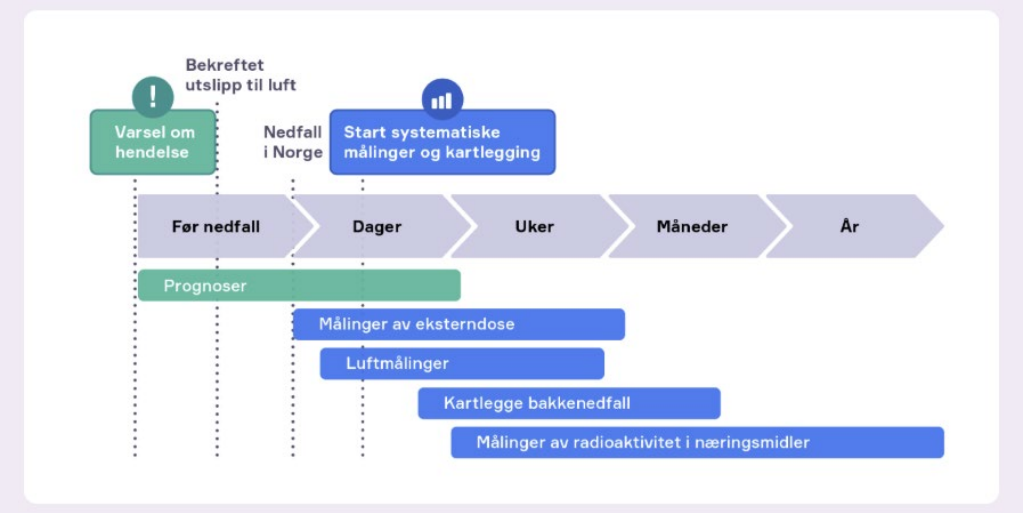
Nærmere beskrivelser av figurer brukt i modul 4

Beslutningsgrunnlag i ulike faser

Figuren viser når forskjellig informasjon om forurensningssituasjonen kan ventes å være tilgjengelig ved et utslipp til luft. Merk at tidsskalaen er tilpasset en større hendelse som berører store områder. Ved mindre, mer lokale hendelser vil det ta kortere tid å kartlegge situasjonen.

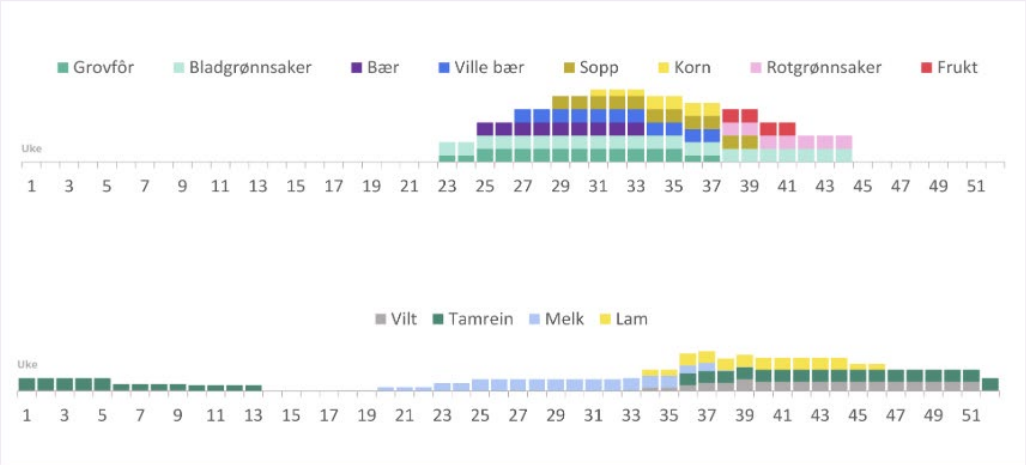
Håndteringen starter med varsel om en hendelse og deretter bekreftet utslipp til luft. Dersom radioaktiv forurensning kommer inn over norske landområder, vil måledata for ekstern gammastråling være umiddelbart tilgjengelig fra målenettverket Radnett. Sivilforsvarets Radiac-lag vil i løpet av noen timer også kunne starte målinger av eksterndose ved sine faste målepunkter. I løpet av timer til få dager vil DSA komme med de første måleresultatene for radioaktive stoffer i luft fra sine luftfilterstasjoner. Disse målingene vil vise hvilke radioaktive stoffer som er til stede i lufta, og i hvilke mengder.

Kartlegging av eksterndose fortsetter i den påfølgende perioden, bl.a. med målinger i prioriterte områder. Det vil være svært viktig å få kartlagt nivåene av forskjellige radioaktive stoffer på bakken («bakkenedfall») i disse områdene. Relevante etater og rådgivere vil samtidig innhente informasjon om landbruksproduksjon, marine produksjonsanlegg og drikkevannskilder i berørte områder, og vurdere hvilke næringsmidler som kan være, eller kan komme til å bli, forurenset. Basert på erfaringene fra Tsjornobyl-ulykken, kan det være aktuelt å kontrollere nivåene i enkelte næringsmidler over flere år.

Se også:

- Tiltak for næringsmidler ved en atomhendelse (DSA Tekdok 24)
- Prøvetaking og måling av næringsmidler ved en atomhendelse (DSA Tekdok 25)
- Konsekvenser i Norge etter kjernekraftulykken i Tsjernobyl (DSA-rapport 2026:1)

Tidspunkt på året har betydning

Nedfallstidspunktet vil ha stor betydning for hvor hardt matproduksjonen rammes av et nedfall, og har stor betydning for hvilke tiltak som bør vurderes.

Konsekvensene er størst dersom nedfallet kommer i vekstsesongen. Dette er først og fremst fordi direkte forurensing på overflaten av beitevekster og matplanter gir høyere forurensningsnivåer enn dersom nedfallet skjer utenfor vekstsesongen.

Hvor sårbare ulike produkter er, vil avhenge av når i vekstsesongen nedfallet kommer, hvilket produkt det er snakk om, og hva som er det faktiske høstetidspunktet.

Figuren viser:

- omtrentlig høsteperiode for ulike vekster utendørs (grovfôr, grønnsaker, korn, frukt, bær og sopp),
- typisk beiteperiode for melkeproduserende dyr (ku og geit),
- slakteperiode for beitende dyr (sau og rein) og
- jaktperiode for vilt (elg, hjort, rådyr, villrein og hønsefugl).

Næringsmidler som produseres innendørs er lite sårbar for radioaktivt nedfall, og er dermed ikke tatt med. Vekstsesongen varierer noe mellom landsdeler.

Se også:

- Tiltak for næringsmidler ved en atomhendelse (DSA Tekdok 24)